

...och hans sköna former

RALPH Erskine har varit flitig i Gästrikland. Han kan sannolikt utses till landskapets hovarkitekt, det framgår tydligt av sammanställningen här nedan, från 1946 till i dag.

Kanske är det i Sandviken med Knuten, Nya Bruket och Vallhov bland annat som han mest tydligt har satt sin karaktär på hela stadsbilden.

Erskine-husen är speciella och mycket karaktäristiska för sin upphovsman. De avspeglar både hans värme, omtanke och humor. - Det är speciellt och hedrande och få bo i ett Erskinehus, säger Janet Wenggren.

Vi träffar henne när hon är ute och påtar i trädgårdslandet. Hon har bott i Erskinelägenheter i 15 år, först i tio år på Skolgatan i en trea och nu för femte året i en tvåa i Nya Bruket, en lägenhet med uteplats och bara fem minuters gångväg till centrum.

- Är det inte fantastiskt! säger hon. Jag undrar vad det är som är så speciellt.

Stor gräsmatta

Nya Bruket är byggt kring en stor gräsmatta, som en village green i England. Det sitter fågelholkar på husen som är vända mot varann. Det finns bänkar utsatta längs stigarna och det finns mötespunkter.

- Jag uppskattar det som nog var tänkt som sovalkov, säger Janet. Av den har hon gjort en plats för matgruppen i vardagsrummet.

Fönstren sitter lågt i Erskines hus. Men det vänjer man sig vid, säger Janet som trivs och tycker att det allra bästa, det är altanen med uteplats. Och att utgången till altanen är från köket. Det är bara att ta med sig kaffekoppen ut.

Tvättstugan som också är kvarterslokal ligger mitt i området och Janet säger att Erskine har tänkt på det mesta.

Först i G/Hammarby

De första bostäderna i vårt landskap byggde Erskine i Gästrik-Hammarby.

Vi träffar Mildred och Göte Norberg som flyttade in i sitt hus när det var nybyggt, 1949 och som trivs där under alla år.

Vissa detaljer är opraktiska, som takfönstren som inte går att tvätta om man inte är två som hjälps åt.

Annat är imponerande. Det finns ingen insyn varken till eller från grannarna i radhusområdet. Men alla har sina uteplatser och fönstret ner till källaren är utformat som en drivbänk, som släpper in maximalt med ljus.

Det är lågt i tak i husen. Erskine hade velat ha en takhöjd på 2,10. Efter kompromiss blev det 2,20. Han tänkte på att värmen inte skulle försvinna upp i taket utan komma de boende till godo.

Huset är 82 kvadratmeter stort och kostade på den tiden 27 000 kronor. Då var det vanligt att arbetare bodde i ett rum och kök med dass på gården. En avsevärd standardhöjning.

Det var paradiset då, säger Mildred och Göte som har tre vuxna barn som vuxit upp i huset. I början kallades förresten hela området för Villervallen och negerhyddorna.

Ålderdomshemmet

I Gästrik-Hammarby ligger också ålderdomshemmet som numera står tomt och som Sandvikenshus AB vill riva. Länsmuseum vill däremot att det ska vara kvar och anser att husen är arkitektoniskt viktiga och socialt- och kulturhistoriskt värdefulla. Hela området är

Nöjd. Precis så här hade Ralph Erskine tänkt sig Vävarbyn i Hedesunda, med hus som vävter in mot en gård och som upplevs som ett indianläger.

Snurrande eld. I det stora huset i Vävarbyn i Hedesunda finns en eldstad som man kan snurra runt. Huset har många plan och vinklar.

Trivsamt. Janet Wenggren trivs i Nya Bruket med uteplatsen och närheten till centrum.

NORRSUNDET

1947-1950 Ombyggnad av bostäder

OCKELBO

1951 Rönnåstugan

JÄDRAÅS

1951 Skogsarbetarbyn

STORVIK

1947-1948 Villa Nilsson

TORSÅKER

1953 Sportstuga

HEDESUNDA

1988-2001 Vävarbyn

SANDVIKEN

1962-1964 Knuten, kvarteret Barberaren, bostäder, kontor, butiker
1966-1968 Sanderängsgatan, kvarteret Rullstenen, ungarbostäder
1968-1970 Hyttgatan, kvarteret Släggmeden, bostäder, kontor, butiker
1973-1978 Nya Bruket, bostäder, daghem, pensionärshem, sportanläggning

1977

Kvarteret Tapetseraren, bostäder, kontor

1978-1981

Scen till Knutentorget

GÄSTRIKE-HAMMARBY

1946

1948-1952 Stadsplan

Kedjehus, radhus, tjänstemannavillor, pensionärsbostäder, ombyggnad av ungdomsgård och friluftsbad

Panncentral, telefonkiosk, bensinstation, garage

1951 Massafabrik

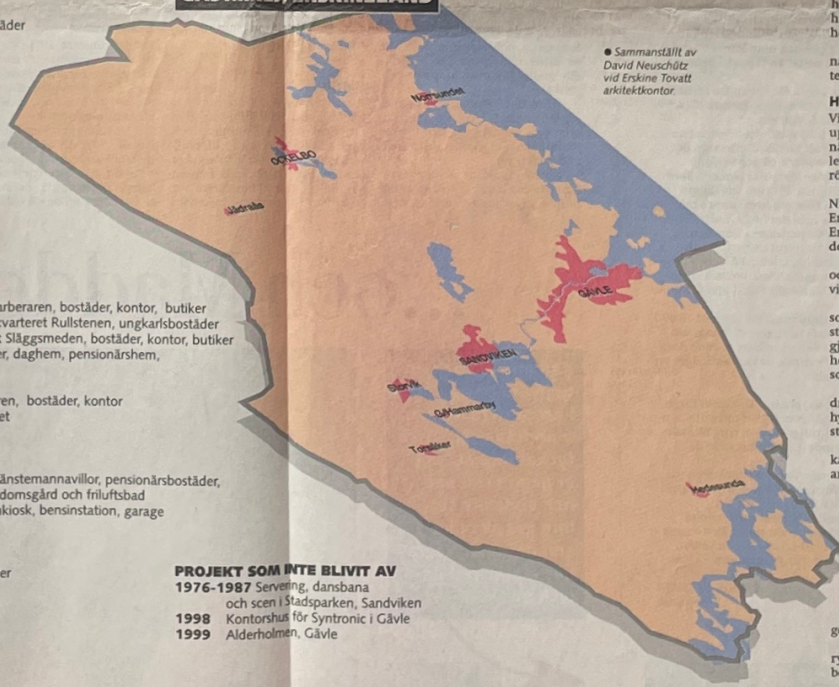
1953 Vattenort

1957 Butikshus

1958-1964 Loftgång på bostäder

1961

GÄSTRIKE, ERSKINELAND

PROJEKT SOM INTE BLIVIT AV

1976-1987 Servering, dansbana

och scen i Stadsparken, Sandviken

1998 Kontorshus för Syntronic i Gävle

1999 Alderholmen, Gävle

Första huset. Villa Nilsson i Storvik var det första hus som Ralph Erskine ritade i Gästrikland. Där bor nu Henry Pettersson och han trivs i sitt vackra hus.

Som en staty. Eldstaden i Villa Nilsson är både vacker och praktisk. Askan ramlar direkt ner under huset.

Bott länge. Göte Norberg flyttade in i sitt hus i Gästrik-Hammarby när huset var nytt och han själv nygift med sin Mildred. Det var år 1949.

Speciell stil. Husen ska också vara vackra, tycker Ralph Erskine, som gett radhusen i Gästrik-Hammarby en speciell takform.

klassat som riksintresse. Självt håller Ralph på med ett förslag hur man ska kunna bygga om hemmet till vanliga lägenheter. Frågan är bara om det finns något underlag för nya hyresgäster.

Hypermodernt

Villa Nilsson i Storvik måste ha uppfattats som hypermodernt när det byggdes i slutet av 40-talet, mitt bland alla traditionella rödmålade hus med vita knutar. Det var platschefen Elof Nilsson som beställde villan av Erskine och det blev det första Erskine-ritade huset som byggdes i Gästrikland.

Än i dag är det ett modernt och speciellt hus, med inbyggd vinterrädgård.

Sedan 1983 har Henry Pettersson bott där och han är mycket stolt över sitt hus, även om han gjorde misstaget att måla de höga vita skorstenarna med fel sorts färg, som nu flagnar.

Det är ett stort hus, på 198 kvadratmeter, med inbyggda skåp, hyllor och garderob och en eldstad som är som en skulptur.

Henry tror att Ralph Erskine kanske har inspirerats av den amerikanske arkitekten Frank Lloyd-Whites stil och visar en bild av hans Falling Water som byggdes i Pittsburgh 1937. Men Erskine själv har förnekat det sambandet.

Även här är det fullt med finurliga detaljer, som att askan från eldstaden ramlar rakt ner under huset. Och draget är prima.

- Rena blåslampan, säger Henry, som är ånkeman och numera bor ensam i det stora huset.

KERSTIN MONK